

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH**

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky a psychologie

**Využití recyklovatelného odpadu
v činnostech mateřské školy**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Lenka Smržová

Vypracovala:
Schafferhans Vladislava

České Budějovice, 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47 b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č.111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 31. března 2013

Vladislava Schafferhans

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce *Ing. Lence Smržové* za rady, připomínky a ochotné vedení práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá především tříděním odpadu a jeho zpracování v mateřské škole. Teoretická část se věnuje třídění a recyklaci odpadu a jeho začlenění v environmentální výchově v mateřských školách, začlenění v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání a problematice odpadu. Praktická část obsahuje vyhodnocení dotazníku v oblasti nakládání s odpadovým materiálem, dále jsou zde uvedeny možnosti využití odpadových materiálů při výtvarných činnostech vhodné pro předškolní děti, popis praktických realizací a projekt zaměřený na třídění odpadu.

Klíčová slova: mateřská škola, odpad, třídění, environmentální výchova

Abstract

The bachelor's thesis deals mainly with the methods of waste recycling and processing thereof at kindergartens. The first theoretical part describes the classification, separation and recycling of waste.

The theoretical part is dedicated to the methods of sorting and recycling of waste and the incorporation thereof in the environmental education in kindergartens, in the Framework Educational Program for Preschools, and also describes the waste management issues. The practical part contains a summary of the answers obtained from the questionnaires aimed at the waste management area and offers the options of the use of recycled waste material in visual art activities suitable for preschool children, and describes some implementation practices and a project aimed at waste recycling.

Key words: kindergarten, waste, assortment, environmental education

OBSAH

ÚVOD	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Začlenění tématu třídění a recyklace odpadu do environmentální výchovy v mateřských školách	9
1.1.1 Environmentální výchova v mateřských školách.....	9
1.1.2 Didaktická pravidla environmentální výchovy.....	10
1.1.3 Dílčí cíle, vzdělávací nabídka a očekávané výstupy se zaměřením na environmentální výchovu v RVP PV.....	11
1.2 Odpad	18
1.2.1 Historie odpadu	18
1.2.2 Druhy odpadu	18
1.2.3 Nakládání s odpadem.....	19
1.2.4 Odpadky z domácnosti.....	20
1.2.5 Spotřební zvyklosti.....	20
1.2.6 Příklady táhnou.....	20
1.2.7 Prevence vzniku velkého množství odpadu.....	21
1.2.8 Nový vynález pro likvidaci plastového odpadu.....	21
1.2.9 Nakládání s odpady a začlenění do environmentální výchovy v MŠ.....	22
1.2.10 Činnosti dětí, při kterých lze využít odpadový materiál.....	23
1.2.11 Nejčastěji používané materiály.....	23
2 PRAKTICKÁ ČÁST	24
2.1 Výzkumné šetření	24
2.1.1 Cíl výzkumného šetření	24
2.1.2 Informace o výzkumu.....	24
2.1.3 Zdroje respondentů.....	24
2.1.4 Hypotézy.....	25
2.2 Analýza výsledků výzkumu	25
2.3 Shrnutí výsledků	32
2.3.1 Vyhodnocení hypotéz.....	32
2.4 Výtvarné činnosti	33
2.4.1 Náramkové hodinky pro pány i pro dámy.....	33

2.4.2	Budík.....	34
2.4.3	Dopravní značky.....	34
2.4.4	Muchomůrka červená.....	35
2.4.5	Kvetoucí kaktus.....	36
2.4.6	Kytice.....	37
2.4.7	Piano pana Mozarta.....	38
2.4.8	Notový zápis.....	38
2.4.9	Létající balón.....	39
2.4.10	Tučňáci z Madagaskaru.....	40
2.4.11	Vánoční stříbrné ozdoby.....	41
2.4.12	Klubíčko.....	42
2.4.13	Volné tvoření z víček.....	42
2.4.14	Dort pro maminku.....	43
2.4.15	Nanuky.....	43
2.5	Projekt: Třídíme odpad se Čtyřlístkem	45
	ZÁVĚR.....	53
	POUŽITÉ ZDROJE.....	54
	SEZNAM GRAFŮ.....	56
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	56

ÚVOD

Příroda obklopuje každého z nás, a i když si to někteří možná neuvědomují, každý z nás je součástí přírody, jsme přírodou stvořeni. V době moderních technologií a vymožeností, zapomínáme tak trochu žít v souladu s přírodou. Mohli bychom se alespoň pokusit našemu prostředí se více přizpůsobovat. Nejsme tady na světě určitě tou poslední generací, po které přijde astrologický konec světa, konec světa by mohl nastat tím, že ho zahltíme odpadky a sám svět bude jedna velká skládka, ve které bude stěží existovat život. Proto bychom se měli zamyslet nad tím, co zde zanecháme našim dětem. Většina lidí nechce žít v zaneřádném prostředí, a proč by to měly odnést naše budoucí generace. Kde tedy začít? Což takhle „od Adama.“ Pojďme se pokusit začít tím, co může udělat každý z nás – **třídít odpadky**. Pojďme se stát ikonami a vzory našich dětí, poučme je formou her. Ukažme dětem, že i ze starých věcí se dají udělat krásné výtvary, nehledě na tom, že odpadový materiál rozvíjí fantazii. Právě děti předškolního věku jsou nejlepšími posluchači, právě ony děti jsou nyní nejvíce otevřeny tomu, co jim předložíme. Vidíte, jaká moc se skrývá v našich rukou?

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Začlenění tématu třídění a recyklace odpadu do environmentální výchovy v mateřských školách

Životní prostředí člověka je prostor kolem něj, prostor, ve kterém žije. Funguje zde systém vazeb k prostředí. Je to souhrn všech vnějších vlivů – příroda, kultura, sociální komunita, společnost. Souhrn vnějších vlivů formuje podmínky k životu. Životní prostředí je složitě provázaným systémem, jehož obyvatelé jsou nejen objektem a jeho součástí, ale i aktivními spoluvůrci.¹

Environmentální výchova v mateřských školách by měla být chápána jako získávání základních poznatků a vědomostí o vztazích a souvislostech v přírodě a životním prostředí. Postupně by se měla stát účinným prostředkem pro formování harmonické a všestranně rozvinuté osobnosti dítěte. Děti mohou poznávat přírodu v nejbližším okolí formou hry, praktickou činností, pokusem, ukázkou a přímým pozorováním. Vytvářejí si tím kladný vztah k přírodě a učí se ji esteticky vnímat všemi smysly. Výchova k ochraně životního prostředí úzce souvisí s utvářením základních hygienických, mravních a estetických dovedností a návyků. Je možné využívat ekologické hry, literaturu, divadlo, výtvarné a pracovní činnosti, pobyt dětí venku v přírodě, popř. návštěvy dostupných středisek ekologické výchovy, spolupráci s rodiči apod. (<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/1183/koncepce-neviromentalni-vychovy-a-osvety-ok.pdf>)

1.1.1 Environmentální výchova v mateřských školách

Povinnost mateřských škol realizovat environmentální výchovu je dána kromě Státního programu EVVO ČR (environmentální výchova vzdělávání a osvěta) také Rámcovým programem pro předškolní vzdělávání vydaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR v březnu 2001. Tento dokument mimo jiné vymezuje také environmentální oblast „Dítě a svět“, která se zabývá environmentální výchovou. Cílovou skupinou EVVO jsou děti ve věku 3-6 (7) let,

¹ [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFI173CO/\\$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFI173CO/$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf)

učitelky a ředitelky příslušných mateřských škol, ale též rodiče docházejících dětí.²

Každá mateřská škola má v současné době pro svoji výchovnou a vzdělávací práci široké mantinely, vymezené Rámcovým programem pro předškolní vzdělávání. Tyto hranice poskytují velkou příležitost pro vytvoření vzdělávacího programu, který je šitý na míru konkrétní skupině dětí v konkrétní lokalitě. Toto zaměření má velké výhody, ale má i své riziko. Rozsah realizované výchovně vzdělávací práce je dán osobností učitelky, jejím přístupem k životu, ochotou vzdělávat se, její profesní orientací, jejími koníčky. (Fellnerová, 2007)

Metody realizace environmentální výchovy v mateřské škole jsou různé. Převažovat by měly aktivity venkovní, ale i uvnitř lze s dětmi úspěšně pracovat. Mezi základní metody patří v mateřské škole pozorování. Výborným materiálem pro záměrná dětská pozorování je srovnávání dvou předmětů – hledání podobností a rozdílů (dva různé kameny, dva kousky kůry různých stromů, atd.). Pro předškolní věk jsou dále charakteristické smyslové podněty, děti mohou např. po hmatu určovat různé předměty, po čichu poznávat např. levanduli nebo různé druhy koření. S dětmi lze také vyzkoušet jednoduché experimenty. Častou metodou je vyprávění příběhů, děti jsou vděční posluchači a příběhy, které je zaujmou, chtějí často slyšet i několikrát za sebou. Do mateřských školek lze také pozvat odborníky na různé besedy, provozovat s dětmi krátké exkurze nebo také využít běžné pracovní úkony ze světa dospělých, kdy děti rády napodobují dospělé a říkají, že pracují. Nejvhodnější je jednotlivé metody různě kombinovat a přizpůsobovat možnostem školky, učitelek a dětí. (Fellnerová, 2007)

1.1.2 Didaktická pravidla environmentální výchovy

- **vysvětlení** – proč se nějaký proces, činnost provádí právě takovým způsobem
- **ukázka** – vědět, jak se daná věc provádí, ukázky a popisy správného postupu, demonstrace ve třídě a volné přírodě
- **činnost** – procvičovat dovednost, používat ji
- **oprava a kontrola** – prováděné samotnými žáky i učiteli
- **vybavovací pomůcky** – poznámky, knihy..., které by dětem věc později připomněly
- **aktivní opakování** – rekapitulace a procvičování předchozí látky
- **testování** – dovednost zkoušet v reálných podmínkách
- **otázky** – možnost ujasnit si pochybnosti (Máchal, 2000)

² <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/1183/koncepce-neviromentalni-vychovy-a-osvety-ok.pdf>

1.1.3 Dílčí cíle, vzdělávací nabídka a očekávané výstupy se zaměřením na environmentální výchovu v RVP PV

Základní cílovou kategorií představuje koncept tzv. klíčových kompetencí.

Klíčové kompetence představují podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti významné pro život člověka (evropské společnosti).³

Jsou specifikovány a strukturovány do pěti tematických oblastí stanovených Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV):

- **Dítě a jeho tělo**
- **Dítě a jeho psychika**
- **Dítě a ten druhý**
- **Dítě a společnost**
- **Dítě a jeho svět**

Dítě a jeho tělo

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je k zdravým životním návykům a postojům.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují a jejich praktickým používáním
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)

³ <http://www.vztahkprirode.cz/soubory/lms1.pdf>

- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých
- zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a náradím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)

- nevhodné vzory chování dospělých v prostředí mateřské školy

Dítě a jeho psychika

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“

- ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování
- vyjádřit souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním

Dítě a ten druhý

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla

Dítě a společnost

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně - kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevat

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídit se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody
- utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)
- zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)

- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů

Dítě a svět

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu
- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- poznávání jiných kultur
- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit

a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit

- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (příroda živá i neživá, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)

- praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními dítěti srozumitelnými reáliemi o naší republice
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)
- ekologicky motivované hrové aktivity (ekohry)
- smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- zvládat běžné činnosti a požadavky na dítě kladené i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.)
- uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc)
- osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
- vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý - jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)
- všimnout si změn a dění v nejbližším okolí

- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje a že s těmito změnami je třeba v životě počítat), přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole
- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všítat si nepořádků a škod, upozornit na ně
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)

- nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí, nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových“ poznatků
- převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdavé a nebezpečné
- nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění (Smolíková a kol., 2006)

1.2 Odpad

„Odpad je surovina na špatném místě, v nesprávný čas a v nesprávné formě.“⁴

Odpad je movitá věc, které se člověk zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit. Z pohledu práva přesně odpad definuje zákon č. 185/2001 Sb. o odpadech a o změně některých dalších zákonů, kde jsou uvedeny i příslušné definice a povinnosti týkající se odpadů v České republice.⁵ Odpady vznikají při každé lidské činnosti, zahlcují a obklopují nás téměř všude.

1.2.1 Historie odpadu

Archeologické nálezy podávají důkaz o tom, že v dávných dobách vznikaly odpady v různých formách. Neexistovaly služby zabývající se svozem a organizovaným ukládáním odpadů, každý se musel o své odpady postarat sám. Lidská sídla měla smetiště (odpadní jámy), kde se ukládal jakýkoli odpad. Až 18. a 19. století přináší první konkrétní opatření – první „vodovody a kanalizace.“ Počátkem 20. století ve větších sídelních celcích Evropy byl již prováděn jakýsi organizovaný svoz domovního odpadu, byl ukládán za městem na „obecní smetiště“ – předchůdce dnešní skládky. První zařízení na spalování odpadu bylo uvedeno ve Velké Británii koncem 70. let 19. století. (Kudelová, Jodlovská, Šarapatka, 1999)

1.2.2 Druhy odpadu

Komunální odpad je podle platné legislativy veškerý odpad vznikající při činnosti fyzických osob (domácností) na území obce.

Zbytkový komunální odpad je složka komunálního odpadu, která zbývá po vyřídění využitelných a nebezpečných složek a objemného odpadu.

Tuhý komunální odpad (TKO) je komunální odpad, který si za běžných atmosférických podmínek uchovává svůj tvar

Domovní odpad je odpad z domácností a z činností spojených s úklidem obytných objektů. Jedná se především o běžný odpad z denní spotřeby domácností.

Biologicky rozložitelný odpad - je jakýkoli odpad, který je schopen anaerobního nebo aerobního rozkladu (např. potraviny, odpad ze zeleně, papír)⁶

⁴ KUDELOVÁ, J. JODLOVSKÁ, J. ŠARAPATKA, B. *Odpady*. Olomouc: Polygrafické středisko VUP, 1999. IBSN 80-244-0046-4

⁵ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Odpad>

⁶ http://cs.wikipedia.org/wiki/Odpady#Druhy_odpadu

1.2.3 Nakládání s odpadem

S vyprodukovaným odpadem se musíme vypořádat.

Odpadkový koš bývá umístěn v místnosti nebo na veřejném místě a slouží především k odkládání drobných odpadků (například různých obalů, zbytků apod.). Odpadkové koše bývají umístěny i v některých veřejných dopravních prostředcích (např. ve vlaku či v autobusu). V některých vyspělých zemích jsou místo klasických košů na netříděný odpad rozmístovány koše s dělenými přihrádkami pro odlišné druhy odpadu (papír, plasty, hliník aj.) za účelem jeho recyklování.

Popelnice je větší nádoba, která se používá pro ukládání odpadu, většinou komunálního, název popelnice je odvozen od slova popel, jelikož se původně tyto nádoby používaly na odkládání popelu z domácích topenišť.

Popelářský vůz je speciálně upravený nákladní automobil, který je určený k nakládání maloobjemového sběrného odpadu z vyklápěcích popelnic a kontejnerů a jeho odvozu. Používá se hlavně pro svoz běžného směsného domácího a komunálního odpadu, ale vyhrazená vozidla zajišťují i svoz různých typů tříděného odpadu: například skla, plastů, papíru, kompozitních obalů, řeznického odpadu a jiných.

Skládka je místo pro trvalé uložení odpadu (nejčastěji komunálního odpadu) a je to nejstarší řešení likvidace odpadu vznikajícího z lidské činnosti. Nelegálně založená skládka se označuje jako černá skládka⁷. Ve vyspělých zemích hrozí různé druhy postihu za založení takovéto černé skládky. A tím se dostávám k problematice - **třídění odpadu** Třídění odpadu je vlastně sběr jednotlivých druhů odpadů (papír, sklo, plasty, bioodpad,...) odděleně od ostatních. Rozumí se tím správně roztříděný komunální odpad podle své materiální podstaty, který lze posléze opětovně recyklovat a znovu začlenit do výroby. Odpad se ukládá ve speciálních kontejnerech řádně označených konkrétní sběrnou surovinou (plast, papír, sklo...)

Odpad se třídí proto, aby ho bylo možno recyklovat a tím se šetřilo přírodními zdroji, třídění odpadu má pro svět hlavně ekologický význam. Zvláštním způsobem se nakládá s některými nebezpečnými druhy nebezpečného odpadu, např. jaderným odpadem. Samostatnou kapitolu také tvoří tzv. nebezpečný odpad, kterým jsou vybité baterie, staré léky, oleje, staré ledničky a další elektrospotřebiče. Odvézt můžeme takovýto odpad do sběrného dvora. Nepoužité či prošlé léky je možné vrátit v lékárně a baterie odevzdat v elektroprodejnách. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/odpad>,

⁷ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Skl%C3%A1dka>

http://cs.wikipedia.org/wiki/T%C5%99%C3%ADd%C4%9Bn%C3%AD_odpadu,
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Popelnice>,
http://cs.wikipedia.org/wiki/Odpadkov%C3%BD_ko%C5%A1,
http://cs.wikipedia.org/wiki/Popel%C3%A1%C5%99sk%C3%BD_v%C5%AFz,
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Skl%C3%A1dka>)

1.2.4 Odpadky z domácnosti

Tváří v tvář horám nezpracovaných odpadků je každému jasné, že se s tím musí něco dělat. Ukazují se mnohé možnosti jak začít. O zpětném zpracování hodnotných látek se mluví všude. Je zřejmé, že obrovské množství použitých věcí se takto zpracovat nedá. Ve sběrných surovinách stále klesá cena papíru, protože je ho víc, než lze zpracovat. Přitom však je recyklace velmi důležitým krokem ke zmenšení hory našich odpadků.⁸

1.2.5 Spotřební zvyklosti

Hlavní problém je v našich spotřebních zvyklostech. Když kupujeme zboží, získáváme také obal. Kvalitní potraviny vybíráme pečlivě a měli bychom takto vybírat i obal, který je jeho částí. Někdy barevné obaly dokonce přesahují hodnotu svého obsahu. Jednorázové skleněné láhve mohou být recyklovány, pokud je vhodíme do kontejneru na sklo, ale plní stejný účel jako láhve zálohované. O našem zalíbení v obalech svědčí i drobné zboží, které je zatavené ve velikém umělohmotném obalu. Problémy rostoucích hromad odpadků mají původ v našem rozhodování a dost značná část odpadů je pouze zbytečnou zátěží, která je dána obchodními zvyklostmi. (Hederer, 1994)

1.2.6 Příklady táhnou

Děti nejsou zodpovědné za to, co s odpadky děláme, především musíme změnit myšlení a chování nás dospělých, abychom mohli děti věrohodně ovlivňovat. V tomto případě je role vzorů pedagogů nejzávažnější. Příklady táhnou a to pro děti mateřských škol platí dvojnásob. Rozhodující jsou však zvyklosti v rodině dítěte, a proto je spolupráce s rodiči v tomto problému velice významná. (Hederer, 1994)

⁸ HEDERER, Josef. *Životní prostředí a výchova*. Praha: Portál, 1994. IBSN 80-85282-88-7

1.2.7 Prevence vzniku velkého množství odpadu

Již při nákupu ovlivňujeme množství odpadů, které vyprodukujeme. A proto je výhodnější z ekologického a ekonomického hlediska předcházet vzniku odpadů.

Vytváření odpadů omezíme několika způsoby:

- nákup s vlastní taškou (nejlépe látkovou)
- odmítání zbytečného balení do dalšího obalu
- upřednostnění velkých balení, pokud je spotřebujeme
- pokud obal, tak ten, který je možné třídit
- upřednostnění výrobků z recyklovaného materiálu
- oprava rozbitých předmětů
- voda z kohoutku je levnější a stejně kvalitní jako balená
- napájení spotřebičů ze sítě místo baterií
- opětovné využití obalu (např. kelímky od jogurtu pro sazeničky)
- omezení věcí na jedno použití (např. plastové nádoby, plenky)
- nepotřebný textil odvézt na charitu nebo využít při úklidu
- využití domácího kompostu, pokud je to možné⁹

(<http://www.adamov.cz/informace/odpady>)

1.2.8 Nový vynález pro likvidaci plastového odpadu

Vynález, který vymysleli slovenští vědci, získal na světové výstavě v Tchaj-wanu zlatou medaili. Likvidovat obrovské množství plastového odpadu, který se v přírodě rozkládá až stovky let je v současnosti velký problém. Vědci ze Slovenska vymysleli nový obal na potraviny, který na první pohled vypadá jako plast, ale dá se rozložit v kompostu na ekologicky neškodné látky. Za touto novinkou je tříletá práce výzkumné skupiny na Fakultě chemické a potravinářské technologie Slovenské technické univerzity v Bratislavě. „Kromě ekologických obalů na vajíčka se z této látky dají vyrábět různé tašky, fólie a lahve. Speciální látka je vyrobena ze syrovátky a škrobu. Po rozkladu nezůstávají v půdě žádné těžké kovy. Jsou to čistě uhlovodíkové produkty, které se rozkládají na biomasu. Ale neznamená to, že pokud obal vyhodíme v lese, věc je zařízená. Látka se rozloží v kompostu, jinak je odolná vůči vodě, slunečnímu záření, je dlouho skladovatelná a mimořádně pevná. (<http://www.novinky.cz/veda-skoly/293639-slovensky-vynalez-slibuje-omezit-hory-plastoveho-odpadu.html>)

⁹ <http://www.adamov.cz/informace/odpady>

1.2.9 Nakládání s odpady a začlenění do environmentální výchovy v MŠ

Cíle:

- zapojit MŠ do programu separace odpadů a zajistit sběrné kyblíky na separovaný odpad. Děti tak v rámci praktické výchovy lépe pochopí význam separace odpadů a rychleji tím získají návyk k této činnosti, který si přenesou dále na vyšší stupeň vzdělání (na ZŠ).
- podpořit MŠ v jejich povinnosti realizovat ekologickou výchovu (Rámcový program pro předškolní vzdělávání – vydalo MŠMT v 3/2001) a poskytnout metodiku speciální ekologie města.
- vytvořit fungující vazby mezi pedagogy mateřských a základních škol, tím vznikne možnost rozvíjet a přenést základní znalosti dětí z MŠ na ZŠ a navázat na probíhající programy.
- aby mohli pedagogové působit na děti i nepřímou formou – je nutné zajištění a poskytnutí dostatku informací (o globálních problémech, atd.).
- vybírat vhodná témata a jejich zpracování (nástěnky, informační tabule a vývěsky – což působí i na návštěvníky MŠ – rodiče i veřejnost)
- pomoc při výběru vhodných her a programů pro děti podporující jejich aktivitu při vzdělání v oblasti EVVO.
- pomoc při zapojování do akcí (Den Země, Den stromů, Den bez aut, úklidové dny a jiné tematicky příbuzné aktivity)
- reagovat a poskytnout pomoc v problému získávání finančních prostředků pro MŠ
- zajistit pracovníky a dobrovolníky z řad různých spolků a organizací (např. CHKOJ, studenti SŠ, VŠ), aby docházeli do MŠ a pomáhali spolu uskutečnit akce pro děti, vznikne tak možnost realizovat výchovu mimo budovu MŠ (lesní plochy, louky, okolí vodních toků, vlastní prostory organizací)
- pomoc při zajišťování a výběru vhodných pomůcek a publikací pro děti a jejich finanční pokrytí
- vytvořit u dětí úctu k životu ve všech jeho formách
- vést děti k lásce a ohleduplnosti k přírodě a k sobě navzájem
- osvojit si poznatky a dovednosti potřebné k vykonávání jednoduchých činností v péči o životní prostředí
- znát význam životního prostředí pro člověka, umožňovat dětem aktivně se podílet na jeho zlepšení, dbát o pořádek, třídit odpad, starat se o rostliny

a živočichy

- umět rozlišovat faktory, které na životní prostředí působí kladně a naopak
- rozvíjet fantazii a tvořivost
- zprostředkovávat dětem jednoduché pokusy, porovnávat souvislosti a přenášet je i do jiných oblastí¹⁰

([http://www.cenia.cz/web/www/web-](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSF1173CO/$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf)

[pub2.nsf/\\$pid/MZPMSF1173CO/\\$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf,](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSF1173CO/$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf)

<http://www.msveltruska.cz/materska-skola/ekologie-v-ms.html>)

1.2.10 Činnosti dětí, při kterých lze využít odpadový materiál

Nejčastější činnosti, při kterých lze recyklovatelný materiál využít, jsou výtvarné a praktické činnosti. Všechny odpadový materiál používaný při různých činnostech dětí, musí být zdravotně nezávadný.

1.2.11 Nejčastěji používané materiály

Plast – PET lahve, víčka od PET lahví, kelímky od jogurtů, krabičky od margarínů, různé folie a igelitové tašky

Papír – krabičky od sýrů, čajů, roličky od toaletního papíru, roličky od alobalu či potravinové folie, noviny, reklamní letáky, kartonové krabice od potravin

Textil – ústřížky látek, vlna, nitě

Kov – hliníková víčka od jogurtů, obaly od čokolád

Sklo – sklenice od přesnídávek, zavařenin okurek, nápojové sklenice

Keramika – poškozené talířky, misky, hrnečky, dlaždičky

¹⁰ <http://www.msveltruska.cz/materska-skola/ekologie-v-ms.html>

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Výzkumné šetření

2.1.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumu bylo zjistit názory a zkušenosti pedagogů MŠ v oblasti nakládání s odpadovým materiálem. Objevily se v něm otázky, zda se mateřské školy zapojují do třídění odpadu, který odpad nejčastěji třídí a zda ho používají při výtvarných aktivitách. Dalšími body šetření bylo, zda začleňují informace o odpadech do vzdělávacích programů a zapojují se do akcí spojených s tříděním odpadů. Dále pak, jestli mají děti návyky třídít odpad z domova a jak jsou rodiči informováni o nakládání s odpady. Dotazník byl zcela anonymní.

2.1.2 Informace o výzkumu

Výzkumné šetření jsem provedla na základě dotazníkové metody. Dotazník byl šířen prostřednictvím internetové stránky www.vyplnto.cz. Šetření proběhlo v měsíci únoru 2013. Návratnost dotazníků 48.7%.

2.1.3 Zdroje respondentů

Respondenti byli získáni náhodně a rozesláním internetového odkazu na emaily pedagogů působících v mateřské škole.

Níže uvedený seznam obsahuje nejvýznamnější stránky, ze kterých přišli respondenti (dle refereru):

- nezjištěno (50.9%)
- email.seznam.cz (11.6%)
- [vyplnto.cz](http://www.vyplnto.cz) (10.7%)
- google.cz (9.8%)
- [facebook.com](https://www.facebook.com) (8.9%)

2.1.4 Hypotézy

1. *Většina mateřských škol se podílí na třídění odpadu.*
2. *Ve školkách se odpadový materiál používá k výtvarným činnostem.*
3. *Nejvíce se používá k výtvarným činnostem papír.*

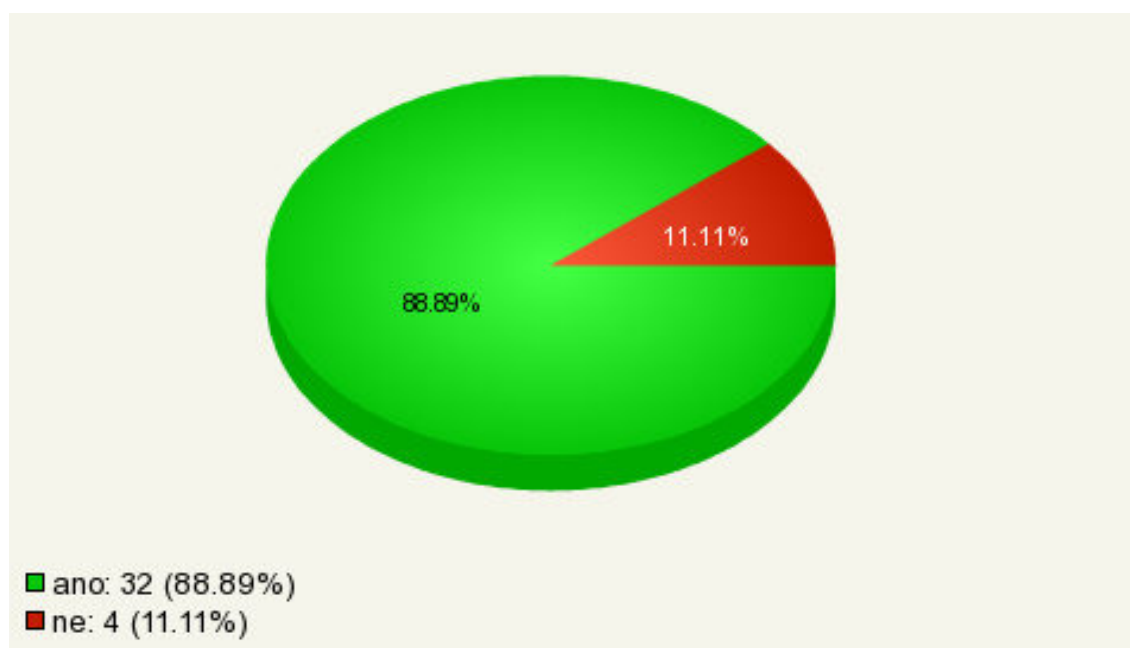
2.2 Analýza výsledků výzkumu

V následujících grafech jsou procentuálně znázorněny odpovědi na níže uvedené otázky.

1. Třídíte ve vašem zařízení odpad?

Možné odpovědi: ANO, NE

Zde jsem chtěla zjistit, zda se mateřské školy podílejí na třídění odpadu. Na otázku odpovědělo kladně 32 respondentů a 4 respondenti záporně. Procentuálně pak 88,89% – třídí odpad, 11,11% – netřídí.

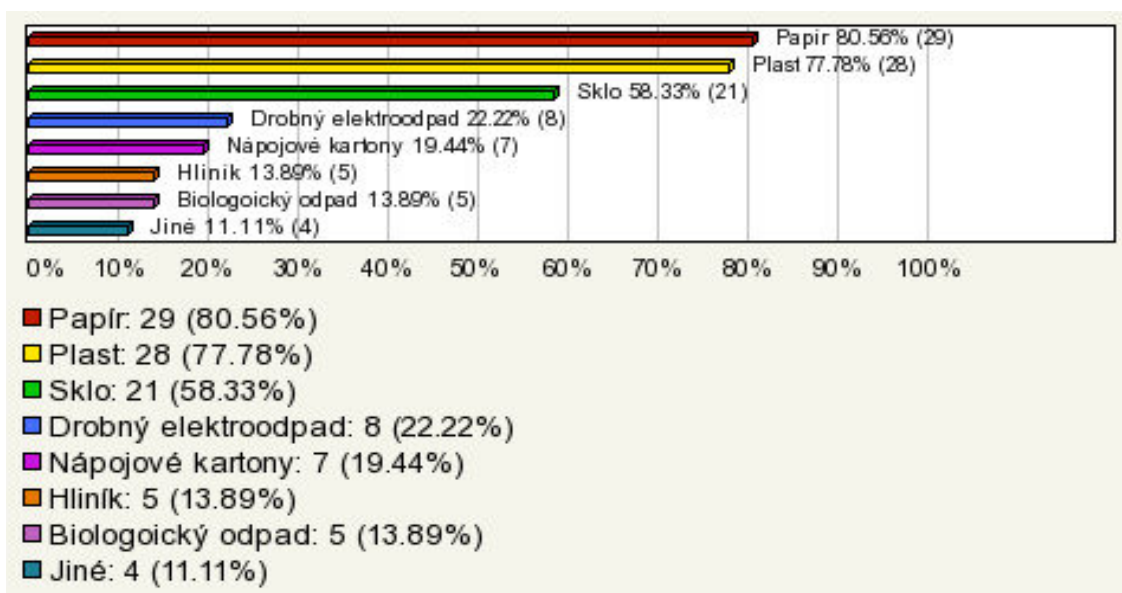
Graf č. 1: Třídíte ve vašem zařízení odpad

2. Co třídíte? (Odpad, který třídíte, zaškrtněte)

Možné odpovědi: papír, plast, sklo, nápojové kartony, hliník, biologický odpad, drobný elektroodpad, jiné

U této otázky mě zajímalo, co nejčastěji v mateřských školách třídí. Zde bylo, dle mého předpokladu, převážně uvedeno, že nejčastěji se mateřské školy věnují třídění papíru, procentuálně se přibližuje třídění papíru k 81%, třídění plastu k 78%, třídění skla 58%

a v dalších případech to byl drobný elektroodpad, nápojové kartony, hliník, biologický odpad a jiné. Podrobnější procentuální vyjádření ostatních materiálů - *Graf č. 2*

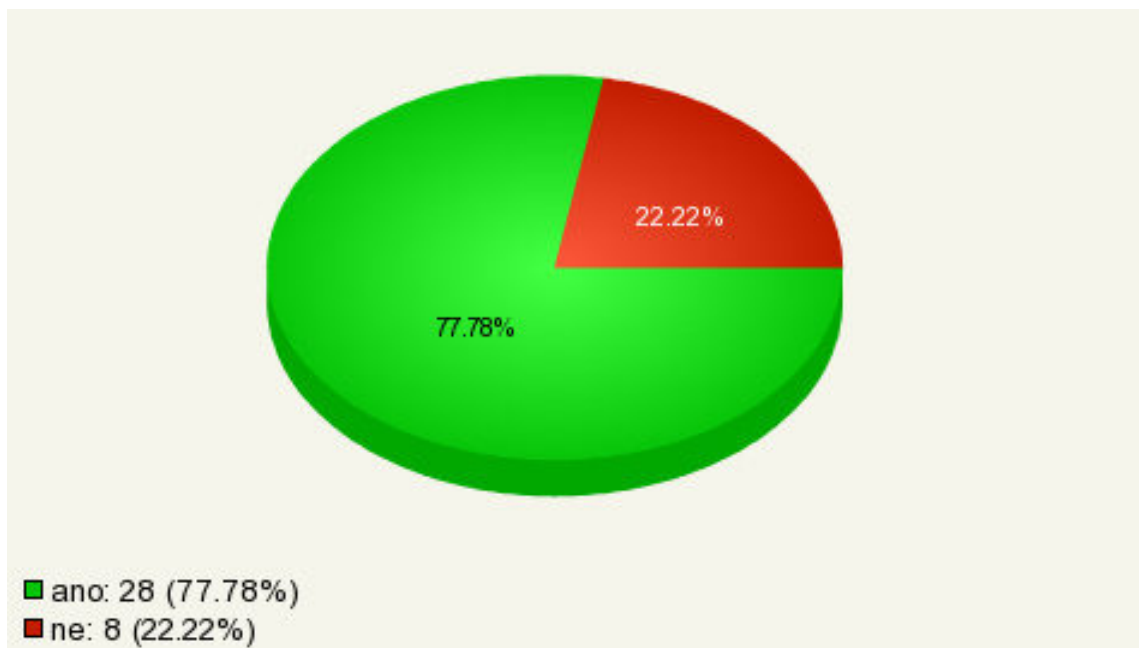

Graf č. 2: Co třídíte?

3. Zapojujete děti do třídění odpadu?

Možné odpovědi: ANO, NE

Z následujícího *Grafu č. 3* je patrné, že děti jsou do třídění zapojovány v 77,78% tedy více než tři čtvrtiny dotázaných respondentů do třídění děti zapojují.

Graf č. 3: Zapojujete děti do třídění odpadu?

4. Pokud zapojujete děti do třídění odpadu, jakým způsobem? (např. děti ví, kam mají jaký odpad dávat, atd.)

Možnost odpovědi: otevřená

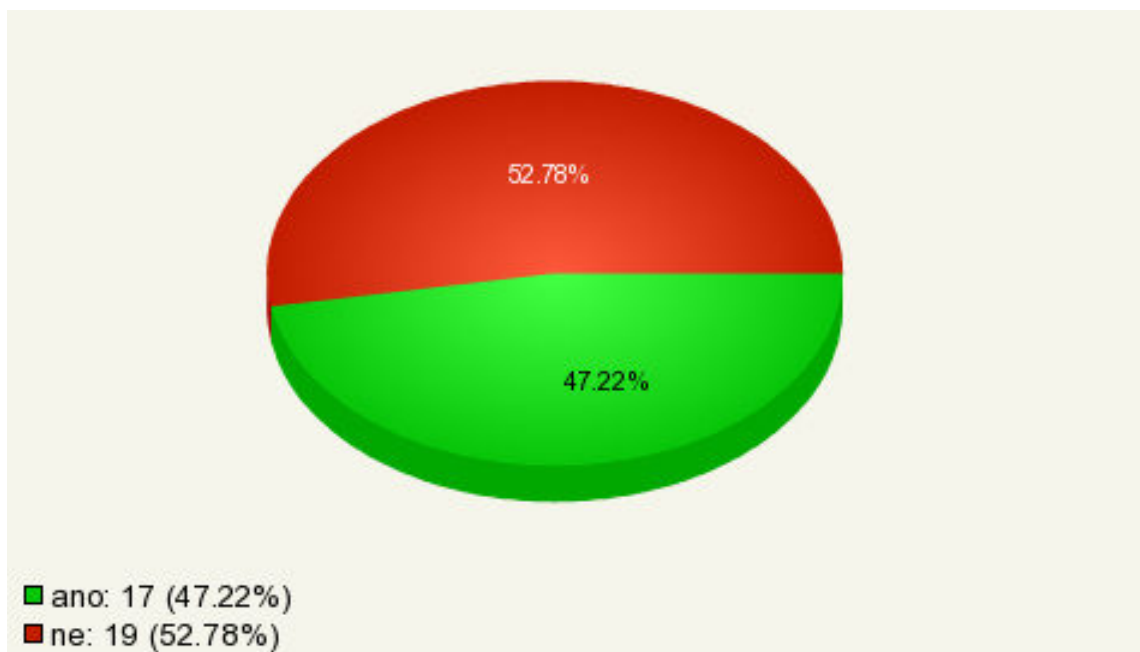
Níže uvádím, jak jsou do třídění děti zapojovány a jakými nejčastějšími způsoby, které respondenti uvedli, jsou k tomu vedeny:

- ve většině mateřských školek mají označené barevné koše nebo jsou nad koši umístěny obrázky co a kam vhodit
- děti jsou poučovány názornými příklady
- děti většinou vědí od rodičů, kam mají jaký odpad dávat
- pedagogové vedou děti nenásilnou formou hry k třídění, kdy např. chodí po stanovištích, kde mají indicie k nápovědě a samy dle barev třídí odpad, znají barvy těchto kontejnerů a ví, co se do nich dává
- pomocí pohádek je jim přibližována důležitost třídění
- děti nosí odpad do připravených pytlů v MŠ, při vycházce odnášejí papír, sklo a plasty do kontejnerů
- některé MŠ mají kbelík na zbytky od jídla a kompost na bioodpad

5. Jsou děti zvyklé třídit odpad z domova?

Možné odpovědi: ANO, NE

Respondenti uváděli, že téměř polovina dětí se již seznámila se tříděním odpadu od svých rodinných příslušníků. Zde bylo úkolem zkoumat, jak moc se podílejí na informovanosti o třídění odpadu rodiče dětí. Procentuálně 52,78% dotázaných uvedlo, že děti nejsou zvyklé třídit odpad z domova - *Graf č. 4*

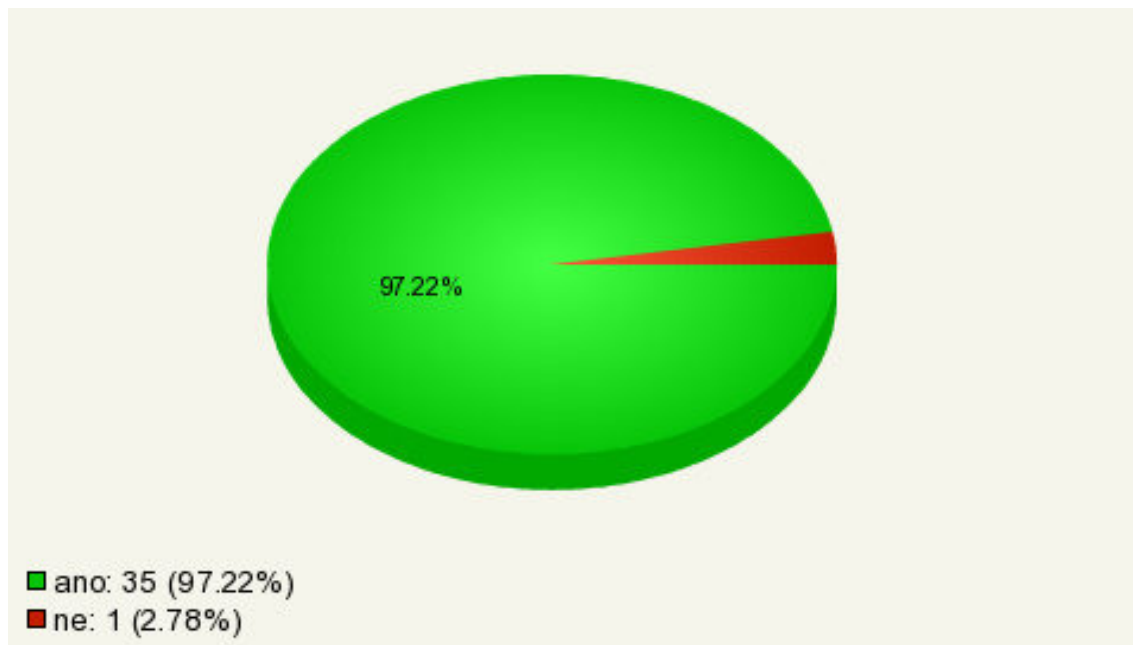

Graf č. 4: Jsou děti zvyklé třídit odpad z domova?

6. Pokud děti neví o třídění odpadu z domova, informujete je o třídění odpadu?

Možné odpovědi: ANO, NE

Touto otázkou jsem sledovala, zda mateřské školy zapracovávají informace, týkající se nakládání s odpady, do školních vzdělávacích programů. U této otázky téměř skoro všichni uvedli, že děti jsou pedagogy informovány o možnosti třídění odpadu.

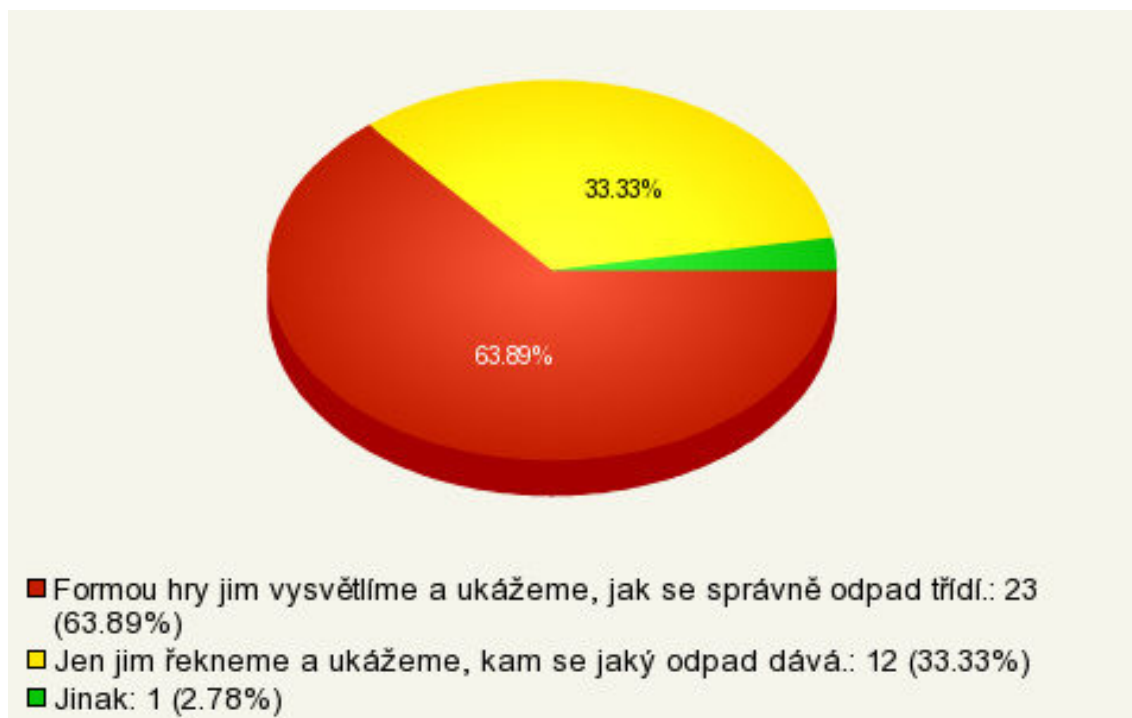

Graf č. 5: Pokud děti neví o třídění odpadu z domova, informujete je o třídění odpadu?

7. Pokud děti informujete o třídění odpadu, jakým způsobem?

Možné odpovědi: jen jim řekneme a ukážeme, kam se jaký odpad dává, formou hry jim vysvětlíme a ukážeme, jak se správně odpad třídí, jinak

Tato otázka navazuje na předešlou otázku 6, chtěla jsem vědět, jakým způsobem, jsou podávány informace a vysvětlení dětem. Nejčastější odpověď byla, že formou hry jim pedagogové vysvětlí, jak se správně odpad třídí. 33,33% dotázaných uvedlo, že dětem ukážou, kam se jaký odpad dává.

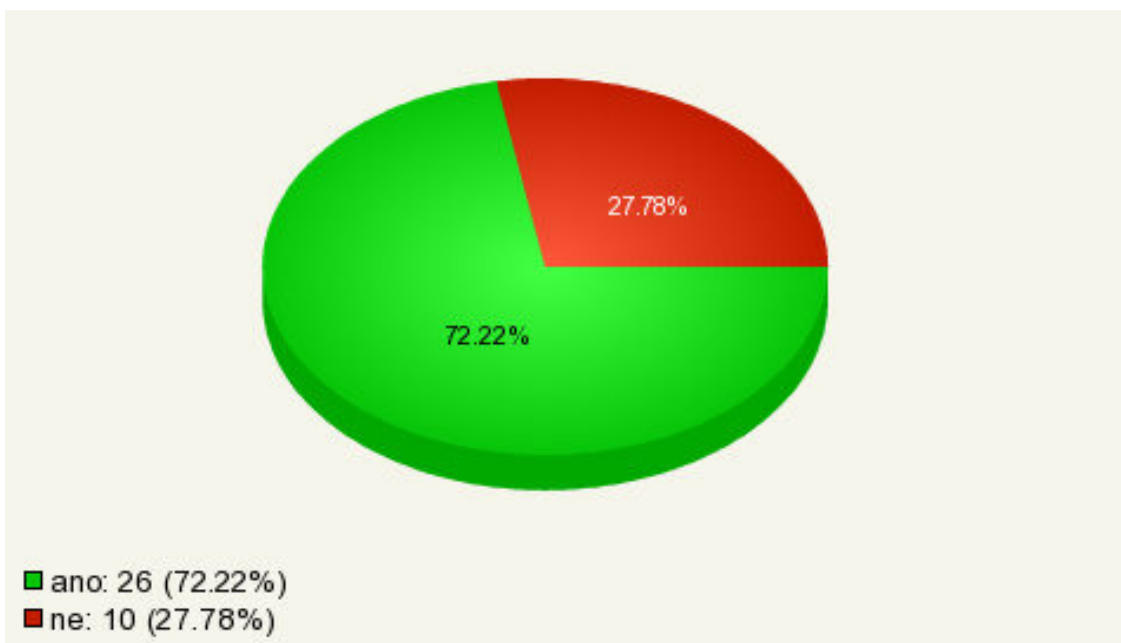

Graf č. 6: Pokud děti informujete o třídění odpadu, jakým způsobem?

8. Využíváte odpadový materiál při nějakých výtvarných či praktických činnostech dětí?

Možné odpovědi: ANO, NE

U této otázky jsem předpokládala, že odpadový materiál bude jednoznačně použit při výtvarných činnostech, proto mě překvapilo, že z dotázaných respondentů odpadový materiál při výtvarných aktivitách využívá pouze necelých 73%.

Graf č. 7: *Využíváte odpadový materiál při nějakých výtvarných či praktických činnostech dětí?*

9. Pokud využíváte (Vyjmenujte prosím odpad, který využíváte při výtvarných či praktických činnostech dětí a napište, na co ho používáte)

Možnost odpovědi: otevřená

Nejčastějším uvedeným sběrným materiálem v otázce č. 2 byl sice papír, přesto respondenti v této otázce jmenovali převážně výrobky z plastu, hlavně pak PET víčka a lahve. Jako třetí v pořadí sběrných surovin v otázce č. 2 uváděli, že sbírají sklo, ale při praktických činnostech neuvedl nikdo žádný výrobek ze skla.

Papír

- *kancelářský papír, noviny, letáky* – malování, prostorové tvoření, výtvarné činnosti – lepení, stříhání, hry – skládky, k různým hrám
- *drcený papír* – plnění "jelit" na masopustní veselí
- *skartovaný papír* – vyplňování obrázků nalepením papíru
- *krabice, krabičky od mýdel, sýrů, parfémů, čajů, zubních past, krémů* – různé panáčky, domečky, ke stavbě pekla
- *kartony z krabic* - na malování kulis k divadlu, na vánoční ozdoby
- *roličky od toaletního papíru, kuchyňských utěrek, alobalů, potravinových folií* – na vytváření postaviček, zvířátek, ozdob,

Plast

- **PET láhve** – na vyrábění různých postaviček a ozdob (vodníci, chobotnice), výroba květináčů, na výrobu větrníků do zahrady, na vázičky, uříznuté dno jako květinu, plnění lahví igelitovými sáčky a vodou, která se pokusně barví
- **PET víčka** – různé obrázky na kobereci nebo je děti používají jako náklad pro hry, skládání obrázků, počítání, k vytváření květin, panáčků, k učení a procvičování barev, matematické činnosti
- **obaly od šampónů** – výroba zvířátek
- **kelímky od jogurtů** – k výrobě zvonečků, části těla sněhuláků

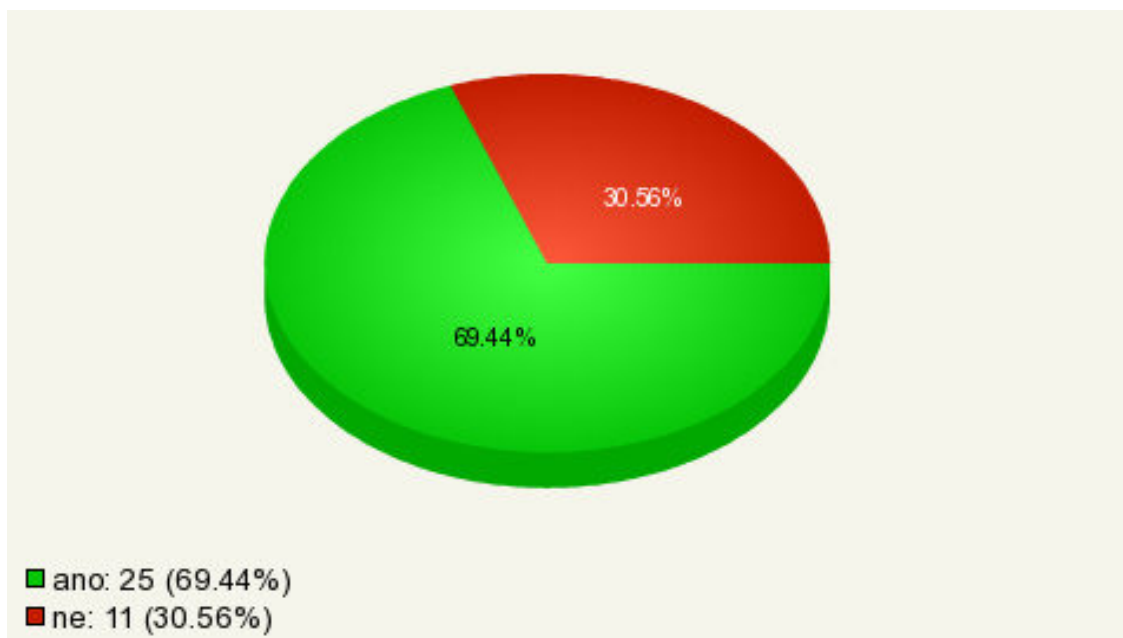
Vlna, látky – zvířátka, různé koláže

Plechovky – hudební nástroje

10. Účastní se nebo zúčastnilo se vaše zařízení nějaké akce spojené s tříděním odpadu? (sběr papíru, vršků od PET lahví atd.)

Možné odpovědi: ANO, NE

Jak napovídá Graf č. 8, necelých 70% respondentů uvedlo, že se mateřské školy podílejí nebo účastní akcí spojených s tříděním odpadů, téměř 31% se neúčastní.

Graf č. 8: Účastní se nebo zúčastnilo se vaše zařízení nějaké akce spojené s tříděním odpadu? (sběr papíru, vršků od PET lahví atd.)

2.3 Shrnutí výsledků

2.3.1 Vyhodnocení hypotéz

1. Většina mateřských škol se podílí na třídění odpadu.

Analýza otázek 1, 2 a 10 hypotézu **potvrzuje**. Mateřské školy se podílejí na třídění odpadu a akcí s ním spojených.

2. Ve školkách se odpadový materiál používá k výtvarným činnostem.

Tato hypotéza se **potvrdila** na základě odpovědí u otázek 8 a 9, v mateřských školách se při výtvarných činnostech používá odpadový materiál.

3. Nejvíce se používá k výtvarným činnostem papír.

Vyhodnocením otázky 9 vyvracím hypotézu, že nejčastějším materiálem, při výtvarných činnostech je papír, v odpovědích na otázku 2 sice respondenti odpovídali, že nejčastějším sběrným materiálem je papír, ale v odpovědích na otázku 9 se nejčastěji objevovaly výrobky z plastu, převážně plastové lahve a víčka od PET lahví, zde se hypotéza **nepotvrdila**.

Výzkumné šetření mě mile překvapilo, mezi pozitivní výsledky výzkumu řadím četnost kladných odpovědí na otázky, týkajících se třídění odpadu v MŠ. Dále používání odpadového materiálu při výtvarných aktivitách, nenásilná forma hry a zapojování dětí do třídění odpadu v rámci školního a třídního vzdělávacího programu.

Z výzkumného šetření však vyplynula nedostatečná informovanost dětí svými rodinnými příslušníky a jejich zvyklosti v oblasti třídění odpadů.

2.4 Výtvarné činnosti

2.4.1 Náramkové hodinky pro pány i pro dámy

Příprava:

Povídali jsme si o čase, čím se měří čas, také že máme čas minulý, přítomný a budoucí.

Jaké druhy hodin máme, s ručičkami, digitální, hodiny s kyvadlem, sluneční hodiny, hodiny s kukačkou, přesýpací hodiny, orloj. A že i hodiny vydávají zvuky, tikají, odbíjí, zvoní, pípají, kukají kukačky, zvuky jsme zkoušeli napodobovat. Když se nám hodiny rozbijí, odnese je do hodinářství hodináři.

Na hodinky jsme použili:

- víčka od menších sklenic, na malé hodinky víčka od oliv
- noviny
- pruhy barevného materiálu na pásky
- ciferníky
- lepidlo, nůžky

Postup:

Nejdříve jsme si vystříhli ciferníky, které jsem předem připravila a vytiskla na papír, ciferník bychom si mohli vyrobit i tím, že bychom si na papírové kolečko nakreslili fixou ručičky a číslice sami.

Vybrali jsme si víčko, na střed víčka jsme si nalepili ciferník a nechali zaschnout, mezitím jsme si nastříhali pásek a muchlali noviny. Po zaschnutí ciferníku jsme natřeli víčka zevnitř lepidlem a vycpali novinami, povrch novin jsme natřeli lepidlem a přilepili pásek. Vhodným materiálem na pásek by byla koženka, která by lépe držela, my jsme měli pro snazší manipulaci barevný papír.

Obr. č. 1: Náramkové hodinky

2.4.2 Budík

Na budík jsme použili:

- krabičku od hermelínu
- ciferník
- plastové víčko od PET lahve
- kousek novin na vycpání víčka
- barevný papír na polepení krabičky
- rolničku
- lepidlo, nůžky

Postup:

Krabičku jsme polepili barevným papírem, zepředu jsme nalepili ciferník. Plastové víčko jsme vycpali novinami a nalepili na krabičku. Do krabičky jsme vložili rolničku.

Takže když jsme zatřáslí, budík zacinkal.

Obr. č. 2: Budík

2.4.3 Dopravní značky

Příprava:

Povídali jsme si o dopravních značkách, které barvy se nejčastěji na značkách vyskytují a které barvy na značkách nenajdeme vůbec. Jaké základní tvary mají dopravní značky, z čeho jsou dopravní značky vyrobené a k čemu vlastně dopravní značky slouží. Zahráli jsme si na policisty a účastníky dopravního provozu.

Na značky jsme použili:

- červená víčka a tmavá víčka od středních zavařovacích sklenic
- noviny
- bílý papír
- modrý papír
- špejle

- polystyren
- lepidlo, nůžky

Postup:

Z bílého papíru jsme vystřihli tvary, bílé kolečko – zákaz vjezdu, bílý obdélník – jednosměrka a nalepili na červená víčka, na tmavé víčko jsme vystřihli kolečko z modrého papíru a nalepily na něj bílou šipku – příkázaný směr jízdy a nalepili na víčko. Víčka jsme vycpali novinami a na ně jsme přilepili špejle a zapíchli do polystyrenu.

Obr. č. 3: Dopravní značky

2.4.4 Muchomůrka červená

Příprava:

Na podzimní vycházce našel jeden chlapec klouzka, to nás inspirovalo a druhý den ve školce jsme si povídali, jaké druhy hub u nás rostou, kdy houby rostou, že máme houby jedlé, hříby, klouzky, lišky, babky, že máme také houby jedovaté, muchomůrky zelené, červené, hřib satan a co by se stalo, kdyby někdo snědl jedovatou houbu. Dále jsme vymýšleli, jak houby zpracováváme, nejdříve je musíme očistit, pak je krájíme na plátky na sušení a na kousky, které můžeme nakládat třeba nakyselo, nebo z nich vařit houbovou omáčku.

Na muchomůrku červenou jsme použili:

- roličku od kuchyňských utěrek
- kousky bílého ubrousku od svačiny
- červený papír
- papírový košíček od zákusku na prsten
- noviny
- lepidlo, nůžky

Postup:

Z červeného papíru jsme vystřihli kruh, který jsme rozstřihli směrem ke středu. Z papírového ubrousku jsme si natrhali kousky a v dlani je smotali do kuliček. Na červený

kruh jsme přilepili papírové kuličky. Po zaschnutí kuliček jsme přeložili rozstřižené kraje přes sebe, tak aby vznikl klobouk a zafixovali lepidlem. Mezitím jsme si připravili nohu houby. Vystříhli jsme střed papírového košíčku a nasunuli na roličku. Horní konec roličky jsme vyplnily novinami a nechali povystrčené ven. Horní konec roličky s novinami jsme potřeli lepidlem a přiklopili klobouk muchomůrky.

Obr. č. 4: *Muchomůrka červená*

2.4.5 Kvetoucí kaktus

Příprava:

Květiny nás obklopují a radost v bytě nám dělají květiny pokojové. Povíдали jsme si, jak se o květiny staráme, zalíváme, přesazujeme, používáme hnojivo, aby nám hezky rostly. Že květiny potřebují pro svůj život světlo, teplo, vodu, živiny a vzduch. Když má maminka svátek nebo narozeniny, tatínek jí domů přinese kytici barevných květů.

Na kaktus jsme použili:

- roličku od kuchyňských utěrek
- noviny
- zelený papír, hnědý papír a barevné kousky na kvítky
- květináč
- lepidlo, nůžky

Postup:

Část novin jsme zmuchlali do koule a vložili do horního konce roličky, zbytek novin jsme pomuchlali. Namazali jsme roličku lepidlem a novinami obalili. Na celkové obalení roličky jsme použili zelený lepicí papír, který jsme namočili z lepidivé strany houbičkou. Z barevných kousků papíru jsme vystříhli malé kvítky, které jsme na kaktus nalepili.

Kaktus jsme vložili do květináče a kolem obložili hnědým papírem, aby nám kaktus dobře držel.

Obr. č. 5: Kvetoucí kaktus

2.4.6 Kytice

Na kytici jsme použili:

- kulatou krabičku od sýra
- zelený papír, bílý papír na manžetu a žluté kousky papíru na kvítky
- víčka od PET lahví
- noviny
- lepidlo, nůžky

Postup:

Krabičku jsme polepili zeleným papírem a nechali zaschnout. Na okraj krabičky jsme nalepili listy z papíru. Plastová víčka jsme vycpali novinami a nalepili jsme je na polovinu krabičky. Pak jsme vystřihli ze žlutého papíru malé kvítky a nalepili na víčka. Na manžetu jsme si vystřihli delší obdélník. Druhou polovinu krabičky jsme polepili lepidlem a ovinuli naskládaným bílým papírem a nechali zaschnout. Část kde se drží kytice, jsme mohli ještě ozdobit barevnou mašlí.

Obr. č. 6: Kytice

2.4.7 Piano pana Mozarta

Příprava:

Kdo složil písničky? Přece hudební skladatel. Hraje také na hudební nástroj. Hudba nám zpříjemňuje každodenní život, máme různé styly, rock, pop, dechovku, vážnou hudbu. Hudba se řídí notami. Při hudbě slyšíme vysoké a nízké tóny. Lidé používají k vyjádření hudby hlas, říkáme, že lidé zpívají. Mohou používat hlas vysoký nebo hluboký, mohou křičet nebo šeptat. K doprovodu svého hlasu používáme hudební nástroje. Děti jmenovaly, které znají druhy nástrojů, housle, činely, triangl, klavír, kytara.... Také jsme přišli na to, že nejen člověk umí zpívat, zpívají také ptáčci na stromech, slyšíme je nejvíce na jaře, když se příroda probouzí.

Na piano jsme použili:

- dvě hranaté krabičky
- čtyři papírové roličky od toaletního papíru na nohy piana
- černý tvrdší papír na černé klávesy
- bílý karton na bílé klávesy
- noviny
- lepidlo, nůžky

Postup:

Krabičky jsme kolem dokola polepili bílým papírem. Pak jsme krabičky slepili k sobě a nechali úplně zaschnout. Z bílého kartonu jsme nastříhali klávesy a nalepili na krabičku, pak jsme z černého papíru nastříhali menší obdélníčky a nalepili přes spoje bílých kláves. Roličky jsme vycpali novinami a horní okraj roliček potřeli lepidlem. Opatrně jsme nohy přilepili na spodní okraj piana a nechali zatvrdnout.

Obr. č. 7: Piano pana Mozarta

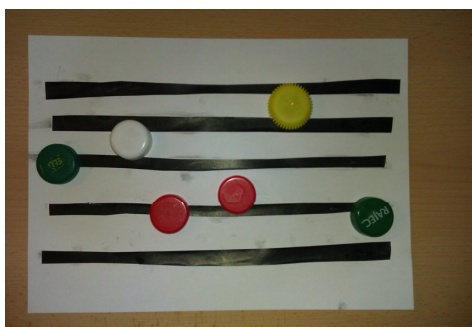
2.4.8 Notový zápis

Na notový zápis jsme použili:

- bílý papír
- černý papír
- noviny
- barevná víčka od PET lahví
- lepidlo, nůžky

Postup:

Nastříhali jsme si proužky z černého papíru a nalepili na papír jako osnovu. Víčka jsme vycpali novinami a nalepili jsme je na notovou osnovu.

Obr. č. 8: Notový zápis

2.4.9 Létající balón

Příprava:

Na výlet se můžeme vypravit různými dopravními prostředky, děti jmenovaly dopravní prostředky, které jezdí po zemi, auta, autobusy, tramvaje, trolejbusy, vlaky, které plují po vodě, lodě a které létají vzduchem, letadla. Dopravní prostředky jezdící po zemi mají kola a lodě mají lodní šrouby. Letadlo má křídla a turbíny. Každý dopravní prostředek má motor, který ho popohání. A což takhle létající balón? Létající balón motor nemá, ale vznáší se díky horkému vzduchu. Stačí zapálit hořák, a jakmile se vzduch uvnitř balónu zahřeje, balón vystoupá vzhůru, z balónu si můžeme prohlédnout celou krajinu. Balón letí pomalu a tiše.

Na balón jsme použili:

- kulatou krabičku od sýra
- síťku od pomela
- proužky kobercové lepenky
- menší kulatou papírovou krabičku na koš
- červený papír na obalení koše
- žlutý papír na kvítko na ozdobení koše
- lepidlo, nůžky

Postup:

Krabičku od sýra jsme vložili do sít'ky od pomela a sít'ku jsme na konci zavázali na uzel a vznikl nám balón. Menší krabičku jsme polepili červeným papírem, vznikl nám koš. Ze žlutého papíru jsme vystřihli kvítek a nalepili ho na koš. Proužky kobercové lepenky jsme smotali točením, až vznikly tuhé provázky na spojení koše a balónu. Provázky jsme přilepili nejdříve na koš a na druhé konce provázků jsme přilepili balón.

Obr. č. 9: Létající balón

2.4.10 Tučňáci z Madagaskaru

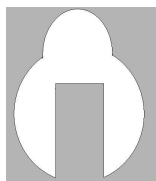
Příprava:

Den předtím, než jsme vyráběli tučňáky, běžel v televizi film o tučňácích z Madagaskaru. Děti si tenhle film velmi oblíbily a nadšeně o něm vyprávěly. Proto jsem se nechala inspirovat jejich vyprávěním a rozhodli jsme se, že si tučňáky vyrobíme.

Na tučňáky jsme použili:

- papírovou roličku od toaletního papíru
- černý tvrdší papír
- šedý papír na zobáček, papírová kolečka z děrovačky na oči a mašličku
- lepidlo, nůžky

Postup:

šablona

Nejprve jsme si vystřihli hlavu s křídly tučňáka dle šablony s černého papíru, na hlavu jsme přilepili zobák a kolečka z děrovačky jako oči. Na roličce jsme udělali na horním

okraji dva, cca 1cm hluboké zářezy proti sobě a do nich vsunuli hlavu s křídly tučňáka. Mašličku jsme vystříhali ze zbytků černého papíru, prostředek mašličky jsme ozdobili také šedým kolečkem z děrovačky a nalepili na krk tučňáka.

Obr. č. 10: Tučňáci z Madagaskaru

2.4.11 Vánoční stříbrné ozdoby

Příprava:

Vánoční zdobení je vždycky příležitost k novým inspiracím. Tentokrát jsme si vyrobili ozdoby z kalíšků od čajových svíček.

Na ozdoby jsme použili:

- prázdný kalíšek od čajové svíčky
- barevný provázek
- nůžky

Postup:

Kalíšky jsme stříhali krátkými stříhy směrem ke středu. Po nastříhání jsme kalíšky rozložili do tvaru kytičky či hvězdičky. V jedné části jsme udělali díрку nůžkami a provlékli provázek, který jsme na konci zavázali na uzlík. Díрку do ozdob by měla raději dělat paní učitelka, i když je materiál od čajových svíček měkký.

Obr. č. 11: Vánoční ozdoby

2.4.12 Klubíčko

Příprava:

V zimě nás zahřeje svetr. Z čeho je svetr? No přece z vlny. Vlnu nám dává ovečka, vlna se musí očistit, vyprat, vyčesat, obarvit a spříst. Vlna se dříve předla na kolovrátku. Lidé si z vlny pletli čepice, ponožky, svetry. Dřív než se začne plet, musíme vlnu smotat do klubíčka. S klubíčkem si rádi hrají malá koťátka. K pletení potřebujeme pletací jehlice a klubíčko vlny.

Na klubíčko jsme použili:

- bílá čtvrtka
- barevný kousek vlny
- klovatina, nůžky

Postup:

Ze čtvrtky jsme si vystříhli kruh. Kruh jsme potřeli klovatinou. Dle fantazie jsme přilepili kousky vlny a nechali zaschnout.

Obr. č. 12: *Klubíčko*

2.4.13 Volné tvoření z víček (ještěrka, ryba)

Děti měly k dispozici barevná víčka od sklenic, na koberci z nich vytvořily různé obrazce.

Obr. č. 13: *Ještěrka*

Obr. č. 14: *Ryba*

2.4.14 Dort pro maminku

Příprava:

Každý má rád svou maminku, rozhodli jsme se, že mamince uděláme sladký dort.

Na dort jsme použili:

- kulatou krabičku od sýra
- karton
- bílé plastové víčko od PET lahve
- kolečka z děrovačky
- kousky polystyrenu
- 2ks bílý papír, červený a hnědý papír
- noviny
- lepidlo, nůžky

Postup:

Z kartonu jsme si vystřihli jeden malý a jeden velký kruh. Velký kruh jsme polepili červeným papírem, malý kruh bílým. Z bílého papíru jsme si vystřihli krajkovou dečku pod dort. Hnědým papírem jsme polepili krabičku od sýra. Celý povrch dortu jsme natřeli lepidlem, kam jsme přilepili malé bílé kolečko a kolem posypali kolečky z děrovačky. Bílé víčko jsme vycpali novinami. Na bílé kolečko jsme opět nanесли lepidlo, doprostřed jsme přilepili víčko a kolem kousky polystyrenu. Na bílé víčko jsme nalepili také jeden kousek polystyrenu. Nechali jsme pořádně uschnout a dárek pro maminku jsme dali vychladit do „ledničky v kuchyňce.“

Obr. č. 15: Dort pro maminku

2.4.15 Nanuky

Příprava:

Protože rádi mlsáme, udělali jsme si nanuky

Na nanuky jsme použili:

- tvrdší papír z krabic

- dřívka od nanuků
- barevné papíry
- lepidlo, nůžky

Postup:

Z papíru jsme vystříhali různé tvary nanuků. Dřívka jsme nalepili zezadu ke kartonu a nechali zaschnout. Podle tvaru nanuku jsme si vystříhli tvar z barevného papíru a nalepili na karton. Z barevných papírů jsme si nanuky barevně ozdobili.

Obr. č. 16: Nanuky

2.5 Projekt: Třídíme odpad se Čtyřlístkem

Připravila jsem si měsíční projekt. Měsíční program proto, aby si děti lépe zafixovaly, který druh odpadu se vhazuje do kontejneru s konkrétní barvou.

Aby děti a rodiče věděli, co pro ně chystám, vyvěsím do šatny na nástěnku zjednodušenou zpracovanou přípravu. Rodiče si mohou přečíst na začátku týdne, co budou děti ten který týden dělat.

Projekt jsem nazvala: „Třídíme odpad se Čtyřlístkem“

Projekt bych určila pro věkovou skupinu 4-5 let. Jako cíl jsem si stanovila hrovou formou děti vést k pochopení a smyslu třídění odpadu, k prohlubování kladných charakterových vlastností, jako například k empatii, vést je k lásce k přírodě, ekologickému smýšlení, k pomoci druhým.

Na začátku týdne si popovídáme o odpadcích, zeptám se dětí, jaké kontejnery u nás máme, a zda chodí vyhazovat odpadky s rodiči ve svém okolí do barevných kontejnerů.

S dětmi si vysvětlíme:

- **jak a proč vzniká odpad**
- **kam patří jaký odpad** (vybrala jsem hlavně základní členění) **a jaké mají kontejnery barvy**

Recyklace - odpad se třídí, aby ho bylo možno recyklovat a tím se šetřilo přírodními zdroji

Kamarádi ze Čtyřlístku nám budou pomáhat třídít odpad. Vybrala jsem si je kvůli tomu, že jsou u dětí oblíbení. Postavičky jsou hezky barevné. Děti by si tak mohly lépe pamatovat, jakou barvu postavičky mají a co sbírají. Čtyřlístek nás bude provázet celý měsíc.

Pejsek **Fifinka** bude mít po dobu sběru modré šatičky – „**Modrý**“ **PAPÍR**

Zajíček **Pind'a** je hnědý – přidělila jsem mu **BIOODPAD**

Prasátko **Bobík** je zelenožlutý – bude sbírat **SKLO** a **PLAST**

Kocour **Myšpulín** – vynálezce všeho druhu, nosí červený frak a experimentuje – dostane na starosti **ELEKTROODPAD**

Připravím 5 menších košů. A nakoupím barevné igelitové pytle (modrý, hnědý, zelený žlutý, červený). Na začátku každého týdne vložím sáček do koše dle programu. Tak jak budou přibývat týdny, budu přidávat postupně další koše. Ke konci měsíce budeme mít 5 barevných košů a děti by měly umět sami správně třídít odpad.

Poslední týden si zahrajeme hru na třídění odpadů. Nasbíráme kupu čistých odpadků (sklo, plast, obaly od potravin, bonbonů atd.) a pak společně určíme, do jakých kontejnerů patří. Koše s barevnými pytli bych ponechala ve třídě i nadále, a děti tak budou moct třídít odpad po celý rok.

Na procházkách si s dětmi budeme všimát, kde a jaké kontejnery stojí, abychom měli přehled, kde v našem městě se kontejnery nachází.

Děti budou kreslit obrázky podle toho, co ten který týden budeme dělat. Obrázky pak vystavíme.

Až děti dokážou třídít odpad podle základních barev, mohla bych projekt rozšířit na další třídění. Pokud to dovolí finance, mohli bychom přikoupit ještě další koše a pytle (oranžový, bílý, fialový) a rozšířit tak ještě třídění na obaly tetrapak, bílé sklo, a textil.

1. TÝDEN

„**Modrý**“ týden začneme s Fífinkou. Fífinku si namalujeme na A3 čtvrtku a pověsíme si ji na nástěнку.

- můžeme si také na každý stoleček vymodelovat z barevné plastelíny Fífinku, tak aby dětem připomněla, co tento týden budeme dělat
- s dětmi si povíme, kde a jak vzniká papír, na co všechno se používá, jaké výrobky se z papíru vyrábí, děti budou mít za úkol jmenovat výrobky
- do kontejneru na papír patří – noviny, časopisy, kancelářský papír, knihy, sešity bez vazby z PVC, katalogy, krabice, reklamní letáky, kartón, telefonní seznamy, rozložené krabice a papírové obaly (neznečištěné), lepenka
- do kontejneru na papír nepatří – mastný, mokrý nebo jinak znečištěný papír, nápojové kartony - mléko, džusy, kopíráky, závadný papír (kapesníky, obvazy), voskový papír a pauzovací papír, použité pleny, hygienické potřeby, kombinované papírové obaly, papír znečištěný od potravin
- upozorníme na to, že s papírem musíme šetřit proto, abychom chránili naše lesy
- co se dál děje s vyříděným papírem, sběrový papír se využívá k výrobě všech druhů papíru jako např. sešity, lepenkové krabice, novinový papír, toaletní papír, papír je možné až sedmkrát recyklovat
- děti budou chodit do školky v nějakém modrém oblečení (tričko, tepláčky, cokoliv...)
- budeme sbírat papír, který pak společně odneseme do kontejneru
- drobné papírky a papíry budou děti samostatně nosit do modrého koše
- vyrobíme si modrý kontejner (např. ze stavebnice, nebo dřevěných či molitanových kostek
- zahrajeme si hru „**Papírňák**“ – střelba papírovými koulemi do kontejneru
- výtvarná činnost bude spočívat v natrhání barevných papírků a lepení je na čtvrtku, děti mohou vytvářet třeba Fífinku

2. TÝDEN

„**Hnědý**“ týden začneme s Pind'ou. Pind'u si namalujeme na A3 čtvrtku a pověsíme si ho na nástěnku vedle Fifinky.

- tento týden si vyrobíme koš hnědý (hnědý igelitový pytel) do kterého budeme vhazovat, například slupky od banánů po svačince, nebo na zahradě můžeme posbírat listy ze stromů a keřů
- tento týden by mohly děti chodit v nějakém hnědém oblečení
- na každý stoleček vymodelujeme z barevné plastelíny Pind'u, tak aby dětem připomněl, co tento týden budeme dělat
- s dětmi si povíme, že bioodpad můžeme také kompostovat, a že rozložený bioodpad můžeme použít např. jako hnojivo pro květiny
- děti budou jmenovat, co ještě všechno můžeme vyhazovat na kompost, např. tráva, kterou tatínek poseče na zahradě, zbytky ovoce, zeleniny, slupky, čajový a kávový odpad, listí, větve a uvadlé květiny
- povíme si, jak dlouho trvá, než se v zemi rozloží některé odpadky, takový ohryzek od jablka se rozloží za týden až dvacet dní, pomerančové kůře to potrvá 6 měsíců až 1,5 roku, nebo taková slupka od banánu se na místě, kam jí odhodíme, bude povalovat 3 až 6 měsíců
- děti rozdělím do skupinek asi po pěti, a každá skupinka dostane za úkol vybrat si a vymodelovat modelovat jeden druh ovoce, postupně mi výrobky budou nosit, a já k výrobku napíšu jméno a název výrobku, nakonec si s dětmi uděláme výstavku
- naučíme se říkanku: Jablíčko se skutálelo,
vůbec nic to nebolelo.
Podívejte jak se koulí,
Nemá ani jednu bouli.
Kutálí se kutálí,
to jsme se mu nasmáli.
- říkanku doplníme nějakou pohybovou aktivitou – děti se budou kutálet po zemi, ale nesmí je to bolet, jablíčka do sebe nesmí narážet, nakonec se všichni zasmějí

- zazpíváme si písničku - Pod naším okýnkem rostou tam dvě růže, pod naším okýnkem roste tam štěp, jsou na něm jablíčka, trhá je Ančička, jsou dobrá, jsou sladká, jsou jako med

3. TÝDEN

„Zelenožlutý“ týden začneme s Bobíkem. Bobíka si namalujeme na A3 čtvrtku a pověsíme si ho na nástěnku vedle Fifinky a Pindi. Pokaždé si můžeme zopakovat, co která postavička sbírá. Od začátku projektu nám ve školce přibude každý týden jeden koš, tento týden nám přibudou koše dva, **zelený** – sklo a **žlutý** – plasty

Sklo

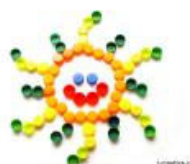
- do kontejneru na sklo patří – čisté skleněné láhve bez kovových víček a kroužků, bez víček, čisté tabulové sklo bez drátěné vložky, sklenice
- do kontejneru na sklo nepatří – keramika, zrcadla, porcelán, lepená skla - autoskla, televizní obrazovky, drátěná skla, výbojky, zářivky a žárovky, kamenina, sklo znečištěné chemickými látkami
- povíme si, že z recyklovaného skla se mohou dále vyrábět stejné skleněné výrobky, jako byly ty původní
- děti budou tento týden chodit v zeleném nebo žlutém oblečení
- na každý stoleček vymodelujeme z barevné plastelíny Bobíka, tak aby dětem opět připomněl, jaký druh tento týden sbíráme
- dále si řekneme, jak vzniká sklo, a že skleněné výrobky například vázy vznikají v rukou mistrů sklářů
- mohli bychom si popovídat o sklářském řemesle, sklářské píšťale,
- zeptám se dětí, jaké druhy skleněných výrobků znají
- povíme si, že sklo je křehké a když se rozbije, že je velmi nebezpečné a že střepy mohou zanechat ošklivá zranění

- jako výtvarná činnost by mohla být malba barvami na sklo, obrázek bychom si potom vystavili
- dále bychom mohli vyrábět různé mozaiky ze skleněných kamínků
- přečteme si pohádku O skleněném vrchu
- zahrajeme si pohybovou hru na panáčky a skleněné panenky, tato hra by mohla být prosociální, postavili bychom si židličky do kruhu, kde by seděly panenky, panáčci by chodili pro panenky a měli by se jich jen zlehka dotýkat, protože skleněné panenky jsou křehké a snadno by se mohly rozbít, panáček si panenku vyzvedne, projde se s ní kolem židliček a zase panenku lehce posadí, tak aby ji to nebolelo, sledovala bych tím základ gentlemanského chování muže k ženě

Plast

- do kontejnerů na plasty patří – stlačené PET lahve, plastové kelímky, igelitové sáčky, plastové obaly, krabičky od nápojů – tetrapak (např. krabice od mléka, džusů), nádoby od čisticích prostředků, kosmetický přípravků, jídla, bytové chemie, vymyté kelímky mléčných výrobků (např. kelímek od jogurtu), výrobky z plastů jako části hraček, pěnový polystyren, obalové fólie (tašky, pytle, sáčky), nádoby od nemrznoucích směsí a destilované vody
- do kontejnerů na plasty nepatří – linolea, obaly od nebezpečných látek (např. chemikálie, barvy, motorové oleje) novodurové trubky, výrobky z PVC (podlahové krytiny), molitan nebo pryž, elektrické kabely, plastové díly s kovovými částicemi, nádoby kontaminované ropnými a chemickými látkami
- děti mohou jmenovat vše plastové kolem nich (hračky, lžice, kelímky, sponka ve vlasech děvčat,)
- povíme si, že sáčků a tašek se opětně vyrábí pytle a fólie, z PET lahví se vyrábějí vlákna používána jako výplň do spacáků, zimního oblečení
- děti budou mít za úkol sbírat barevná víčka od PET lahví, ze kterých si potom budeme moct vyrobit obrázky

- vymyslíme si hru, kterou bychom si mohli hrát s barevnými víčky – například zvířecí farmy, každý farmář by choval různé druhy zvířat, třeba zelená víčka by mohli být želvičky, atd.... , děti by sami vymýšlely, která zvířátka chovají
- z PET lahví bychom mohli vyrobit např. motýla,

ale na takovém výrobku by se podílela celá školka, samozřejmě s pomocí učitelek, spíše by to mohl být projekt z PET lahví.

4. TÝDEN

„Červený“ týden zakončíme s Myšpulínem. Myšpulína si namalujeme na A3 čtvrtku a pověsíme si ho na nástěnku vedle Fifinky, Pindi a Bobíka. Nyní máme na nástěnce kompletní Čtyřlístek.

- povíme si, že elektrozařízení jsou nedílnou součástí našeho života a našich domácností
- tyto výrobky mohou obsahovat nebezpečné látky, které ohrožují lidské zdraví a ohrožují životní prostředí
- elektronické výrobky se mohou recyklovat a použít při výrobě dalších produktů
- děti mohou jmenovat druhy elektrozařízení - televize, videokamery, fotoaparáty, DVD přehrávače, video přehrávače, věže, radia, magnetofony, reproduktory, dálkové ovladače, elektrické a elektronické hudební nástroje, počítače, notebooky,

myši, klávesnice, mobilní telefony, kopírky a tiskárny, kalkulačky, elektrické hračky

(autodráhy, vláčky), elektrické nářadí jako například vrtačky, fény, kulmy ...)

- povíme si, co se děje s odevzdaným elektrozařízením
- přístroje jsou nejprve rozebrány na jednotlivé součástky, recyklované materiály nahrazují prvotní suroviny a ty se používají pro výrobu nových produktů
- děti mohou nosit tento týden na sobě nějaké červené oblečení
- a naposledy vymodelujeme Myšpulína
- do koše mohou vyhazovat vybité baterie z jejich hraček
- poslední týden budeme kreslit obrázky věcí, které nás napadnou, až jich budeme mít hodně, sundáme si z nástěnky postavičky ze Čtyřlístku a rozprostřeme si je po koberci, děti budou mít za úkol správně přiřazovat a nosit věci postavičkám
- s dětmi si upečeme perníčky postaviček Čtyřlístku, a barevně je ozdobíme, perníčky pak vezmou domů jako dárek maminkám
- postavičky Čtyřlístku si pověsíme ve školce na zeď a budou nám tak celý rok připomínat, jaké odpadky kam patří

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda pedagogové v českých mateřských školách začleňují třídění odpadu do školních vzdělávacích programů, používají materiál k různým činnostem a jestli se účastní akcí spojených s tříděním odpadu.

Odpad, třídění a recyklace patří do environmentální výchovy. Environmentální výchova v předškolním věku má své nezastupitelné místo, neboť v tomto věku jsou děti naprosto otevřené všemu co se kolem nich děje. Je potřeba věnovat oblasti třídění a recyklaci odpadu náležitou pozornost a řadit ji mezi důležité prvky v životě.

České mateřské školy, jsou na tuto problematiku dobře připraveny, třídění odpadu a využití odpadového materiálu je ve většině škol začleňováno do environmentální výchovy a pedagogové jeví svým postojem k této problematice zájem. Zpracovávají projekty a návrhy výtvarných činností ve svých přípravách a formou hry jej vhodně předkládají dětem.

Různé činnosti s recyklovatelným materiálem děti velice baví a samy se rády zapojují do třídění odpadků a výtvarných činností. Informovanost o nakládání s odpady pocházející ze strany školství je na velmi dobré úrovni, totéž ovšem neplatí o rodičích a rodinných příslušnících. Z výzkumu vyplývá, že rodiče své děti nedostatečně informují o možnostech třídění a recyklace. Myslím si, že situace by se v budoucnu mohla zlepšit. Děti jsou prostřednictvím environmentální výchovy více seznamovány s některými globálními problémy a pedagogové jim pomáhají utvářet správné návyky již v předškolním věku.

POUŽITÉ ZDROJE

Tištěné zdroje

HEDERER, Josef. *Životní prostředí a výchova*. Praha: Portál, 1994. IBSN 80-85282-88-7

HOROVÁ, J. *Ateliér výtvarných nápadů*. Praha: Portál, 2008. IBSN 978-80-7367-440-3

KUDELOVÁ, J. JODLOVSKÁ, J. ŠARAPATKA, B. *Odpady*. Olomouc: Polygrafické středisko VUP, 1999. IBSN 80-244-0046-4

MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Blansko: Reprocentrum, 2000. IBSN 80-902954-0-1

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a KOL. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004*. Praha: TAURIS, 2006. IBSN 80-87000-00-5

Internetové zdroje

EKOPUNK. *Moje seminární práce-odpady* [online]. [cit. 2013-02-20].

Dostupné z: <http://ekopunks.blog.cz/0903/moje-seminarni-prace-odpady>

FELLNEROVÁ, Jana. *Didaktické a metodické materiály zaměřené na EVVO mateřských škol*. [online]. [cit. 2013-02-20].

Dostupné z: http://www.ekocentrum.eu/usr_files/f1/EVVO-metodicke_materialy.doc

HUBKOVÁ, Petra, MOJŽÍŠ, Josef DiS. *Koncepce environmentální výchovy obyvatelstva města Bruntálu do roku 2007*. [online]. [cit. 2013-02-20].

Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFI173CO/\\$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFI173CO/$FILE/koncepce%20evvo%20bruntal.pdf)

MŠ VELTRUSKÁ. *Ekologie v MŠ*. [online]. [cit. 2013-02-20].

Dostupné z: <http://www.msveltruska.cz/matrska-skola/ekologie-v-ms.html>

MĚSTO ADAMOV. *Třídění a správné nakládání s odpady*. [online]. [cit. 2013-02-20].

Dostupné z: <http://www.adamov.cz/informace/odpady>

NOVINKY. CZ. *Slovenský vynález slibuje omezit hory plastového odpadu*. [online]. [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/293639-slovensky-vynalez-slibuje-omezit-hory-plastoveho-odpadu.html>

SDRUŽENÍ PRO EKOLOGICKOU VÝCHOVU SLUŇÁKOV. *Koncepce environmentální výchovy a osvěty Olomouckého kraje*. [online]., 2004 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/1183/koncepce-neviromentalni-vychovy-a-osvety-ok.pdf>

SMRŽOVKA. *Jak třídit ve Smržovce*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.smrzovka.cz/jak-tridit-ve-smrzovce/d-2276/p1=2365>

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Role předškolního vzdělávání ve výchově k udržitelnému rozvoji: Zahraniční zkušenosti z lesních mateřských škol (Waldkindergarten) a možnosti jejich vzniku v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.vztahkprirode.cz/soubory/lms1.pdf>

WIKIPEDIE. *Odpad*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Odpad>

WIKIPEDIE. *Třídění odpadu*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/T%C5%99%C3%ADd%C4%9Bn%C3%AD_odpadu

WIKIPEDIE. *Popelnice*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Popelnice>

WIKIPEDIE. *Odpadkový koš*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Odpadkov%C3%BD_ko%C5%A1

WIKIPEDIE. *Popelářský vůz*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Popel%C3%A1%C5%99sk%C3%BD_v%C5%AFz

WIKIPEDIE. *Skládka*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Skl%C3%A1dka>

SEZNAM GRAFŮ

- Graf č. 1: Třídíte ve vašem zařízení odpad*
- Graf č. 2: Co třídíte?*
- Graf č. 3: Zapojujete děti do třídění odpadu?*
- Graf č. 4: Jsou děti zvyklé třídít odpad z domova?*
- Graf č. 5: Pokud děti neví o třídění odpadu z domova, informujete je o třídění odpadu?*
- Graf č. 6: Pokud děti informujete o třídění odpadu, jakým způsobem?*
- Graf č. 7: Využíváte odpadový materiál při nějakých výtvarných či praktických činnostech dětí?*
- Graf č. 8: Účastní se nebo zúčastnilo se vaše zařízení nějaké akce spojené s tříděním odpadu? (sběr papíru, vršků od PET lahví atd.)*

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. č. 1: Náramkové hodinky*
- Obr. č. 2: Budík*
- Obr. č. 3: Dopravní značky*
- Obr. č. 4: Muchomůrka červená*
- Obr. č. 5: Kvetoucí kaktus*
- Obr. č. 6: Kytice*
- Obr. č. 7: Piano pana Mozarta*
- Obr. č. 8: Notový zápis*
- Obr. č. 9: Létaující balón*
- Obr. č. 10: Tučňáci z Madagaskaru*
- Obr. č. 12: Klubíčko*
- Obr. č. 11: Vánoční ozdoby*
- Obr. č. 13: Ještěrka*
- Obr. č. 14: Ryba*
- Obr. č. 16: Nanuky*
- Obr. č. 15: Dort pro maminku*